

=====

СОФИЙСКИ УНИВЕРСИТЕТ „СВЕТИ КЛИМЕНТ ОХРИДСКИ”
ИСТОРИЧЕСКИ ФАКУЛТЕТ

=====

СТ А Н О В И Щ Е

от проф. д-р Костадин Иванов Грозев,
ръководител на Катедра по нова и съвременна история

относно: дисертационния труд на Младен Младенов Манев,
редовен докторант към КНСИ при ИФ на СУ

на тема:

„Ислямският фундаментализъм и американската
външна политика (1980 – 2001 г.)”

представен за придобиване на образователната и научна степен
„доктор” по научна специалност „2.2. История и археология”

София, 2016 г.

1. Актуалност и значимост на разработвания научен проблем

Дисертационният труд на докт. Младен Младенов Манев е посветен на актуален проблем от историята на съвременните международни отношения, определено изискващ задълбочени фактологически познания, широка теоретична подготовка и интердисциплинарен подход с методите на съвременната хуманитаристика. Става въпрос за връзката между набиращия сили в района на Близкия и Средния изток (а и в други региони) през последните две десетилетия на XX в. ислямски фундаментализъм и външната политика на САЩ, особено през призмата на сигурността в региона, използването на съответните методи на разузнавателна и контраразузнавателна работа по тази линия и вписването на тази политика в по-общия исторически контекст на последното десетилетие на Студената война и геополитическите параметри на новия международен ред. Оттук дисертантът следва най-малкото да бъде насърчен за избора на сложната тема, а същевременно да бъдат отчетени методологическите трудности при разработването на подобна амбициозна тема. По нея в наличната литературата публицистичните и силно пристрастни разработки преобладават над балансираните, позитивистични и аргументирани анализи и теоретични оценки (това се отнася за световната и преди всичко - англоезична историография, дотолкова, доколкото българските публикации са фрагментарни, откъслечни и засягащи само отделни аспекти на темата – по-често общотеоретични за изсляма и неговите течения, а не за политологическите и съвременноисторическите измерения на темата). Същевременно преобладават мемоарните, журналистическите и сензационно-политизираните четива, които дават повърхностна представа и аргументация на процесите, без да се навлиза в дълбочина. Затова дисертацията на Младен Манев има своето значение като краен резултат, тъй като въвежда темата в обръщение, стъпва в изложението на солидна

документална база от разнородно естество, прави една липсваща в литературата или съвсем бегло застъпената до момента периодизация на стратегията и антитерористичните действия на САЩ в глобален и регионален план, систематизира използваните от тях антитерористични подходи на разузнавателна/контрразузнавателна работа и военно-политическа намеса в подобни конфликтни зони и, накрая - доста критично анализира как една от световните свръхдържави отговаря на предизвикателствата от едновременните действия на държавни и недържавни актьори в международните отношения, особено такива, свързани с международния тероризъм и етнорелигиозния фундаментализъм.

Като научен ръководител на дисертанта, познаващ отблизо еволюцията на неговия изследователски интерес, конкретната му работа по темата и промените и доработките, които той направи след съответните консултации и обсъждането в катедрата, имам основанието да отбележа, че той показва съществено развитие напред в рамките на докторантурата. Смятам, че така зададената тема на дисертационния труд напълно съответства с основното съдържание на разработката. Естествено, при толкова сложна тема и при отчитане на факта, че все пак става въпрос за млад изследовател, могат да бъдат предявени и някои претенции към съдържанието – например за чисто теоретичната интерпретация на съвременния ислямски фундаментализъм, както и към несъвсем пълно и отчетливо извеждане на изводите в изложението.

2. Оценка на научните резултати и приносите на дисертационния труд

Дисертацията е структурирана в увод, три глави и заключение (в обем от 308 комп. страници, със съответния научен апарат, библиография и приложения). Следван е хронологично-тематичния подход, структурирал

съдържанието около връзката между американската външна политика и развитието на съвременния ислямски фундаментализъм и дейността на Осама бин Ладен през 80-те години при републиканските администрации на Рейгън и Буш и впоследствие - войната между САЩ и Ал Кайда след 1992 г.

Крайният резултат показва овладяна методика на историческото изследване, натрупване на солиден изворов материал по темата и неговото аргументирано и убедително представяне в съдържанието на разработката, както и относително добро прилагане на интердисциплинарния подход към темата. Тук именно са и основните приноси на дисертационния труд.

Тъй като дисертацията е за придобиване на образователната и научна степен „доктор по история“ в научно направление „2.2. История и археология“, при представянето на научните приноси на изследването следва да се акцентира преди всичко върху онези резултати, свързани с обосноваването на историческия анализ на темата. Тук следва да се отбележат: подборът на актуална и неразработена тема (достатъчно е всеки ден да прочетем новините от изминалия ден, седмица и месец, за да разберем актуалността ѝ и необходимостта от експертни познания по нея с практическа връзка с днешния ден), ситуационният анализ и очертаването на отделните играчи (в темата става въпрос за политиката на една свръхдържава с глобално влияние върху световната политика, която едновременно се чувства достатъчно защитена от географията и неуязвима, а същевременно – заплашена от действията на недържавни и даже индивидуални играчи, ограничаващи със своите неконвенционални действия нейните геополитически претенции), систематизирането на значителен по обем и разнообразен по характер и произход изворов материал (не само с официален, публичен характер), структурирането на съдържанието и излагането на фактологията с приемлива и нова периодизация на политиката на САЩ (удачно са избрани хронологичните

рамки 1980-2001 г.), критичното представяне на ограничените възможности за антитерористично противопоставяне на етно-религиозния джихад от страна на недържавни играчи (тук може да се изтъкне, че това е първият познат ми опит за представяне на цялостната история на възникването и развитието на Ал Кайда), систематизирането на изводите като резултат от интердисциплинарния анализ, представил предисторията на датата 11 септември 2001 г., променила из основи представата на САЩ за тяхната неуязвимост и поставила на дневен ред „войната със световния тероризъм“. Определено достойнство на работата е географския обхват на изложението, надхвърлящо чисто блискоизточните измерения на темата и конфликта араби-евреи (тук следва да се посочи най-вече частта с афганистанския период на Ал Кайда) – този принос може да се възприеме и като слабост, тъй като не се вписва в някои теоретични модели на интерпретация в съвременната арабистика, изолираща себе си от проблемите в Средния изток.

И на последно, но не по значение място, следва да се очертае увереното навлизане на дисертанта в сложността и спецификите на външната политика на САЩ – нейното формулиране, съчетаването в нея на дипломатическите, разузнавателните и военните компоненти и подходи, ролята на отделните президентски администрации (вкл. с влиянието на личностните качества и пристрастия) и влиянието на други фактори, свързани с глобалните геополитически интереси на страната.

Всички тези резултати и приноси носят оригинален характер и са плод на индивидуалната работа на дисертанта. Те се потвърждават и в публикациите на докторанта по темата (4 публикувани статии, 1 под печат).

3. Критични бележки

И дисертантът, и аз като научен ръководител съзнаваме, че подобна сложна и актуална тема (с исторически, но и с многообразни

политологически, дипломатически, военни, разузнавателни, регионалистични и дори философско-доктринални аспекти) нормално ще предизвика несъгласия, бележки и критики. Считам, че при оценката на всеки резултат от подобни тригодишни усилия на млад и проходящ изследовател е важно да се посочат позитивните страни на работата без да се спестяват критиките и негативните оценки и без да се снижават критериите на оценка, свързани с високите академични изисквания към подобен жанр изследване. Когато става въпрос например, за съвременни събития от ерата на Интернет естествено е да има и различия в оценките при стандартите на цитиране, липсата на достатъчно данни или пък лавината от диаметрално-противоположни свидетелства, плод и на хибридни войни.

В този смисъл считам, че към работата могат да се отправят три сериозни критични бележки. Първата се отнася до някои повторения в изложението, създаващи впечатление за известна хаотичност, несистематизираност и дори - липса на ориентация в процесите. Изключвам технически и други повторения, които са плод на недоизчистен стил или недоредактиран текст, а имам в предвид повторения и доизясняване на факти и тези например в контекста на Саудитска Арабия и Близкия изток, а впоследствие – в Афганистан. Подобни повторения са трудни за избягване при така структурираното изложение – съгласен съм, че те утежняват текста, но все пак е по-добре да ги има, отколкото да ги няма. Втората критична бележка се отнася до повърхностното представената връзка вътрешна-външна политика при формулирането на американската политика и предприемането на конкретни практически действия. Тази забележка беше отправена при вътрешното обсъждане и докторантът се съобрази, но само отчасти – в крайния вариант тази връзка вече присъства, но без да е докрай разработена. Последната бележка касае първата глава където се долавя донякъде непълното теоретично представяне и систематизиране на

доктриналните и философски принципи на съвременния ислямски фундаментализъм. Могат да се посочат известни двусмислия, грешки и пропуски, по които не желая да взема отношение, тъй като не съм експерт и рецензент. Все пак считам, че темата на дисертацията и на главата е центрирана около реакцията на САЩ към тези процеси, при това на съвременния етап. Затова представената в текста аргументация има своето допълващо, но не основно значение при изясняването на темата – другото е обект и тема на съвсем различна дисертация. Още повече, че самият дисертант има публикации в научната периодика по темата (например *Младен Манев, Как по-точно да се възприема съвременният ислямски фундаментализъм – сп. История, брой 6, 2015 г., с.612-624*), които не е намерил за нужно да цитира или да включи текстуално в дисертацията (при подходящо представяне, това само би направило аргументите му по-силни и убедителни).

Работата само би спечелила от една допълнителна редакция и доизчистване на правописните, машинописните и стилистичните неточности и грешки.

4. Заключение.

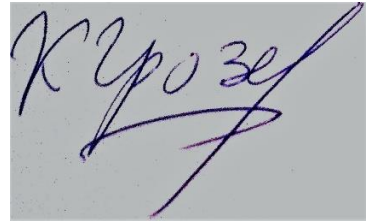
В заключение, изразявам положителната си оценка за дисертационния труд – за вложения труд, за удачната и актуална тема, за привлечените извори и за направените аргументирани изводи за еволюцията на анти-терористичната стратегия и тактика на САЩ. Въпреки направените критични бележки считам, че крайният резултат, включително оформлението на дисертационния труд и авторефератът отговарят на изискванията към една дисертация за придобиване на тази образователната и научна степен.

Ето защо с убеденост заявявам, че ще гласувам положително за присъждането на МЛАДЕН МЛАДЕНОВ МАНЕВ на образователната и

научна степен „ДОКТОР ПО ИСТОРИЯ“, научно направление „2.2.
История и археология“

Дата 12 април 2017 г.

Член на журито:

A handwritten signature in blue ink, appearing to read 'K Grozev', is shown on a grey rectangular background.

(проф. д-р Костадин ГРОЗЕВ)